

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1996-1997

11 MARS 1997

Proposition de loi modifiant l'article 867 du Code judiciaire

(Déposée par M. Erdman et consorts)

DÉVELOPPEMENTS

La loi du 3 août 1992 modifiant le Code judiciaire (*Moniteur belge* du 31 août 1992, entrée en vigueur le 1er janvier 1993) visait explicitement, entre autres, à une réduction sensible du nombre de cas de nullité d'actes de procédure. L'exposé des motifs de ce projet de loi (Sénat, 1990-1991, doc. n° 1198/1) souligne cet objectif en faisant référence à M. Van Reepinghen, commissaire royal à la réforme judiciaire, qui avait en vue un système de sanctions aussi éloigné du formalisme dépassé en la matière que du laxisme générateur d'arbitraire.

Cette finalité a été concrétisée par l'article 31 du projet de loi (Sénat, 1990-1991, doc. n° 1198/1), devenu l'article 38, qui complétait l'article 867 du Code judiciaire.

Citons l'extrait suivant de l'exposé des motifs :

«... en ne visant plus seulement l'omission ou l'irrégularité de la mention d'une formalité, mais en y prévoyant expressément l'omission ou l'irrégularité dans la forme de l'acte.

Cette modification doit en entraîner une autre, car il ne suffit plus de prévoir le cas où il résulte des pièces de la procédure que la formalité a réellement été remplie, mais il faut aussi permettre au juge

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1996-1997

11 MAART 1997

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 867 van het Gerechtelijk Wetboek

(Ingediend door de heer Erdman c.s.)

TOELICHTING

De wet van 3 augustus 1992 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek (*Belgisch Staatsblad* van 31 augustus 1992, in werking getreden op 1 januari 1993) had onder meer uitdrukkelijk een aanzienlijke vermindering van de nietigheden van proceshandelingen tot doel. In de toelichting bij dit wetsontwerp (Senaat, 1990-1991, Gedr. St. nr. 1198/1) wordt deze doelstelling onderstreept met de verwijzing naar de heer Van Reepinghen, Koninklijk Commissaris voor de gerechtelijke hervorming, die de inrichting van een sanctiestelsel op het oog had «dat even ver wil staan van verouderd formalisme als van een tot willekeur leidende losheid».

Die finaliteit kreeg gestalte in artikel 31 van het wetsontwerp (Senaat, 1990-1991, nr. 1198/1), dat vernummerd tot artikel 38 artikel 867 van het Gerechtelijk Wetboek aanvulde.

Uit de toelichting citeren wij :

«... opdat dit artikel niet louter zou gelden voor het verzuim of de onregelmatigheden van de vermelding van de vorm, maar uitdrukkelijk ook voor het verzuim of de onregelmatigheid van de vorm van de handeling zelf.

Deze verwijzing noodzaakt een andere, want het volstaat niet meer dat men het geval regelt waarbij uit de gedingstukken blijkt dat de vorm werkelijk is nageleefd. Men moet de rechter ook in staat stellen

d'écarter la nullité s'il résulte des pièces de la procédure que l'acte, malgré l'omission ou l'irrégularité, «a réalisé le but que la loi lui assigne».

Ces derniers termes peuvent donner lieu à interprétation. Mais il paraît opportun de laisser au juge un pouvoir d'appréciation lui permettant, au vu de toutes les circonstances de la cause, de décider s'il y a des raisons suffisantes de prononcer la nullité de l'acte. Ce sera le cas notamment si l'omission ou l'irrégularité a nui aux intérêts de la partie qui l'invoque.»

Malgré cette déclaration d'intention évidente du législateur, la Cour de cassation persiste à donner de cet article une interprétation textuelle, au lieu d'en respecter l'esprit.

Cela ressort notamment de son arrêt du 5 janvier 1996, publié au *Rechtskundig Weekblad* 1996-1997, n° 7 du 19 octobre 1996. La note «amère» M. Jean Laenens en marge de cet arrêt en dit d'ailleurs long.

C'est dans l'esprit de la citation précitée que nous tenons une nouvelle fois à combler cette lacune en déposant la présente proposition de loi.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article premier

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

À l'article 867 du Code judiciaire, les mots «d'un acte ou» sont insérés entre le mot «l'irrégularité» et les mots «de la forme».

de nietigheid af te wijzen wanneer uit de gedingstukken blijkt dat de handeling, ondanks het verzuim of de onregelmatigheid, het doel heeft bereikt dat de wet ermee beoogt.

Deze laatste termen kunnen voor interpretatie vatbaar zijn. Het lijkt echter geraden aan de rechter ruimte te laten tot appreciatie door hem in staat te stellen om te oordelen of er, in ogenschouw van het geheel van de omstandigheden van de zaak, voldoende redenen zijn om de nietigheid van de handeling uit te spreken. Dit zal inzonderheid het geval zijn wanneer het verzuim of de onregelmatigheid de belangen van de partij die er zich op beroept, heeft geschaad.»

Ondanks deze duidelijke intentieverklaring van de wetgever, blijft het Hof van Cassatie vasthouden aan een tekstuele uitlegging van dit artikel, eerder dan aan de geest ervan.

Dat blijkt onder meer in zijn arrest van 5 januari 1996, gepubliceerd in het *Rechtskundig Weekblad* 1996-1997, nr. 7 van 19 oktober 1996. De «bittere» noot van de heer Jean Laenens bij dit arrest spreekt trouwens boekdelen.

In de geest van het hierboven aangehaalde citaat, wensen wij met dit wetsvoorstel dit euvel (opnieuw) te verhelpen.

Frederik ERDMAN.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 867 van het Gerechtelijk Wetboek worden tussen de woorden «de vorm van een proceshandeling» en de woorden «of van de vermelding van een vorm» de woorden «de onregelmatigheid van een proceshandeling zelf» tussengevoegd.

Frederik ERDMAN.
Hugo VANDENBERGHE.
Roger LALLEMAND.
Hugo COVELIERS.
Magdeleine WILLAME-BOONEN.
Jan LOONES.
Martine DARDENNE.
Eddy BOUTMANS.